

Педагогічні науки

ФЕНЦИК ОКСАНА МИКОЛАЇВНА

канд. пед. наук, доцент кафедри педагогіки

дошкільної та початкової освіти

Мукачівський державний університет

м. Мукачево, Україна

ФОРМУВАННЯ ЛІТЕРАТУРНО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Одним із важливих завдань сучасної початкової освіти – виховання творчого, кваліфікованого, талановитого, естетично освіченого читача. Аналіз Державного стандарту загальної початкової освіти [1], програма курсу "Літературне читання", дозволив дійти висновку, що робота з розвитку літературно-творчих здібностей учнів є актуальною та важливою частиною навчально-виховного процесу в сучасній початковій школі.

Слід зазначити, що видатні педагоги та психологи Л. І.Айдарова, Л.С.Виготський, В.О.Левін, В.О.Сухомлинський та провідні українські методисти О.Вашуленко, Г.Коваль, С. Мартиненко, В.Науменко, О.Савченко досліджували літературну творчу діяльність як спеціальний вид художньо-творчої діяльності.

На нашу думку, уроки літературного читання мають широкі можливості для розвитку творчої особистості молодшого школяра. Проте означене питання ще є недостатньо вивченим й часто викликає труднощі у вчителя-початківця.

У наукових дослідженнях поняття „літературно-творчі здібності” школяра базується на ознаках такого феномену, як творчість[3]. Як педагоги,

так й філософи, психологи творчість вважають неодмінною умовою людського існування та соціального прогресу, вищу духовність особистості як суб'єкта творчого процесу (М.М.Бахтін, Л.С.Виготський, О.О.Потебня, В.О.Роменець та ін.).

Проте повноцінний педагогічний вплив на розвиток літературно-творчих здібностей можливий за умови формування мотивації літературної творчості та цілеспрямованого якісного процесу мовленнєвої та літературної діяльності. Безперечно, одне із першочергових завдань педагогів – навчити школярів вмінню читати самостійно, осмислено, оволодівати мистецтвом літературного читання, розширювати діапазон читацької компетентності та формувати читацьку культуру. Але систематичне включення учнів в інтенсивну розумову і творчу діяльність є необхідною умовою сучасного уроку літературного читання.

Важливою умовою підвищення якості уроків літературного читання є урізноманітнення методів і прийомів навчання, видів роботи, системи завдань, які виконують молодші школярі, оскільки одноманітність, зрештою, послаблює увагу та пізнавальну активність учнів, що й, зрештою, унеможлиблює якісний процес розвитку творчих здібностей школярів.

Аналізуючи проблему розвитку творчих здібностей молодших школярів, було визначено основні вимоги до уроку літературного читання, зокрема: нешаблонність проведення уроків літературного читання, створення розвивально-творчого середовища, під час виконання творчих завдань; створення атмосфери, що сприяє зацікавленості кожного учня в роботі класу; навчання молодших школярів елементарним прийомам літературної творчості; стимулювання учнів до розмірковування, створення таких педагогічних ситуацій спілкування на уроці, які дозволяють кожному учню проявляти ініціативу без страху помилитися, дати неправильну відповідь;

використання різноманітних технологій, форм та методів організації читацької діяльності.

Серед численних сучасних технологій, на нашу думку, найбільш доцільними для розвитку творчих здібностей молодших школярів на уроках літературного читання є такі, зокрема: ТРВЗ-технології, основною функцією якої є розвиток творчої уяви і мислення, розвиток якостей творчої особистості; проектна технологія (яка передбачає розв'язання учнем або групою учнів будь-якої проблеми, виконання творчих проектів) та біоадекватна технологія, що забезпечує роботу екологічного (двопівкульного), тобто природовідповідного мислення, дозволяє занести навчальну інформацію у довгочасну (тривалу) пам'ять, скоротити у 3-5 разів час навчання, зберегти ресурси здоров'я та залучає до освітнього процесу всі канали сприйняття. Під БАТ ми розуміємо методи і техніки, в яких задіяні всі природні можливості людини, в її основі БАТ лежать: мислеобраз, мнемотехніка, ейдотехніка, аудіально-візуально-кінестетична технологія.

Безперечно використання таких методичних прийомів, як: «Уявний мультитик» (ланцюжковий метод), метод парадоксальних перетворень (руйнування звичних образів і перетворення у незвичайні), метод асоціативного оживлення, метод невербальних асоціацій, прийом оживлення символу, прийом фантазери, сенкан, тощо – розпочинаючи ще з періоду навчання грамоти, сприятиме формуванню літературної творчості молодших школярів.

Серед видів роботи та творчих завдань доцільно пропонувати учням скласти власну кінцівку твору; «передбачити» змісту твору за заголовком та ілюстрацією; доповнити текст новими епізодами, скласти припущення, як би вчинили на місці дійової особи; написати лист письменнику чи героєві твору; придумати казку, скласти вірші, загадку, скоромовку, сенкан та ін. Дають

змогу залучити учнів до активної творчої діяльності також літературні ігри, вікторини, казки-естафети, марафони, брейн-ринги.

Підсумовуючи, слід зазначити, літературно-творчі здібності без спеціального педагогічного впливу розвиваються повільно. Тому вчитель повинен створити систему поетапного розвитку літературно-творчих здібностей молодших школярів, основою якої є стимулювання мотивації літературної творчості учнів, розвиток художнього сприймання, уяви, мислення, мовлення.

Література:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова школа. – 2011. – №7. – С.1–18.
2. Биричевская Т. Б. Развитие литературного творчества младших школьников / Т. Б. Биричевская // Начальная школа.– 2001. – № 2. – С. 86-89.
3. Явоненко М.В. Розвиток літературних здібностей молодших школярів // Педагогічні технології: Збірник наукових праць Волинського державного педагогічного університету ім. Лесі Українки. – Вип. 3. – Луцьк: ВДПУ, 2002. – С.184-188.